

ชื่อเรื่อง โรคไข้เลือดออกเดงกี

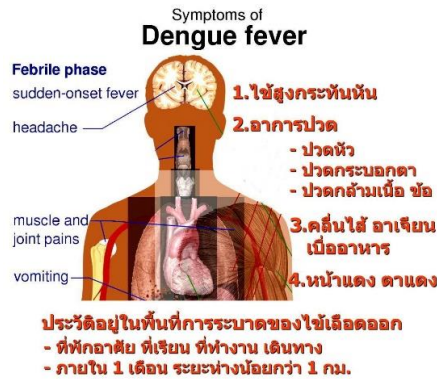

Photo: <https://shorturl.asia/3M9fi>

โรคไข้เลือดออกเดงกี เป็นโรคติดเชื้อไวรัสเดงกีที่มีอยู่กลายเป็นแมลงนำโรค โรคนี้ได้กลายเป็นปัญหาสาธารณสุขในหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากโรคได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวางและจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมากใน 30 ปีที่ผ่านมา มากกว่า 100 ประเทศที่โรคนีกลายเป็นโรคประจำถิ่น และโรคนี้ยังคุกคามต่อสุขภาพของประชากรโลกมากกว่าร้อยละ 40 (2,500 ล้านคน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะพบมากในประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่น ซึ่งร้อยละ 70 ของผู้ป่วยทั้งหมดมาจากประเทศในภูมิภาคเอเชีย

สำหรับประเทศไทยเริ่มมีรายงานพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2492 และพบการระบาดครั้งแรกในปี พ.ศ. 2501 พบการระบาดใหญ่ที่สุดในปีพ.ศ. 2530 มีรายงานผู้ป่วยสูงถึง 170,000 กว่าราย เสียชีวิต 1,000 กว่าราย หลังจากนั้นประเทศไทยมีแนวโน้มของการพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้น โดยในปีที่มีการระบาดใหญ่จะพบผู้ป่วยมากกว่า 100,000 ราย และเสียชีวิต 100 รายขึ้นไป

โรคไข้เลือดออกมีลักษณะที่แปรผันตามฤดูกาล (Seasonal variation) โดยจะเริ่มมีแนวโน้มผู้ป่วยสูงขึ้นในเดือนเมษายนและสูงสุดในเดือนมิถุนายน - สิงหาคม ซึ่งเป็นฤดูฝน เดือนกันยายนจะเริ่มมีแนวโน้มผู้ป่วยลดลง แต่ถ้าหากช่วงปลายปีจำนวนผู้ป่วยไม่ลดลงและยังคงสูงลอย อาจทำให้เกิดการระบาดต่อเนื่องในปีถัดไปได้

สาเหตุ

โรคไข้เลือดออกเกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี (Dengue virus: DENV) เป็นไวรัสชนิดอาร์เอ็นเอสายเดี่ยวบวก (single – stranded RNA) อยู่ใน genus Flavivirus และ family Flaviviridae โดยโครงสร้างของไวรัสมีไขมันเป็นเปลือกหุ้ม (lipid envelope) และโครงสร้างภายในประกอบด้วย โปรตีนโครงสร้าง (Structural proteins) และโปรตีนไม่ใช้โครงสร้าง (Non - structural proteins) ได้แก่ NS1, NS2A, NS2B, NS3, NS4A, NS4B และ NS5 โดยเซลล์ที่ติดเชื้อไวรัสจะมีการปล่อยโปรตีน NS1 ออกมาในระยะมีไข้เฉียบพลัน จึงทำให้ในปัจจุบันมีการใช้ชุดตรวจชนิดรวดเร็วในการตรวจหาโปรตีน NS1 เพื่อการวินิจฉัยการติดเชื้อไวรัสเดงกี

ไวรัสเดงกีมี 4 ซีโรทัยป์ (Serotype) ได้แก่ DENV – 1, DENV – 2, DENV – 3 และ DENV – 4 โดยผู้ที่เคยติดเชื้อแล้วจะมีภูมิคุ้มกันต่อซีโรทัยป์ที่เคยได้รับไปตลอดชีวิต และจะมีภูมิคุ้มกันต่อซีโรทัยป์อื่น ในระยะสั้นประมาณ 3 – 12 เดือน

วิธีการติดต่อ

การแพร่กระจายของไวรัสเดงกีอาศัยยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) และยุงลายสวน (*Aedes albopictus*) เป็นพาหะนำโรคจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง โดยยุงลายเพศเมียดูดเลือดของผู้ที่ติดเชื้อไวรัสเดงกีที่อยู่ในระยะที่มีไวรัสในกระแสเลือด (Viremia) โดยทั่วไประยะ viremia จะอยู่ในช่วง 2 วันก่อนถึง 6 วันหลังวันที่เริ่มแสดงอาการ เมื่อยุงลายได้รับเชื้อไวรัสเดงกีจะใช้ระยะเวลาฟักตัว (Extrinsic incubation period; EIP) ประมาณ 8 – 12 วัน ถึงสามารถแพร่เชื้อไวรัสไปสู่คนได้ และเมื่ออีกคนได้รับเชื้อไวรัสเดงกีจะใช้เวลาประมาณ 3 – 14 วัน (เฉลี่ย 4 – 7 วัน) (Intrinsic incubation period; IIP) ถึงจะแสดงอาการของโรค ซึ่งบางรายอาจจะไม่แสดงอาการแต่สามารถแพร่เชื้อได้

ระยะฟักตัว

ระยะเวลาฟักตัวในยุง (Extrinsic incubation ; EIP) ประมาณ 8 – 12 วัน ถึงสามารถแพร่เชื้อไวรัสไปสู่คนได้

ระยะฟักตัวในคน (Intrinsic incubation period; IIP) ใช้เวลาประมาณ 3 – 14 วัน (เฉลี่ย 4 – 7 วัน) ถึงจะแสดงอาการของโรค ซึ่งบางรายอาจจะไม่แสดงอาการแต่สามารถแพร่เชื้อได้

ระยะติดต่อ

โรคไข้เลือดออกไม่สามารถติดต่อจากคนสู่คนได้โดยตรง ต้องอาศัยยุงลายเป็นพาหะนำโรค การติดต่อจึงต้องใช้เวลาในผู้ป่วยและในยุง ระยะที่ผู้ป่วยสามารถแพร่เชื้อได้คือ 2 วันก่อนถึง 6 วันหลังวันที่เริ่มแสดงอาการ และเมื่อยุงได้รับเชื้อไวรัสเดงกีจากผู้ป่วยจะใช้เวลาประมาณ 8 - 12 วันในการเพิ่มจำนวนเชื้อไวรัสจนมากพอ จึงจะเป็นระยะติดต่อจากยุงสู่คนได้

ที่มา : รายละเอียดโรค โรคไข้เลือดออกเดงกี. (10 สิงหาคม 2565). กรมควบคุมโรค, 12(296). สืบค้นจาก

https://ddc.moph.go.th/disease_detail.php?d=44

ถามที่ 1 แบบเลือกตอบ (1 คำถาม)

คำถาม: โรคไข้เลือดออกเดงกีแพร่กระจายได้อย่างไร?

- ก. การไอ จาม และสัมผัสกับผู้ป่วยโดยตรง
- ข. การรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนเชื้อไวรัส
- ค. การถูกยุงลายกัด
- ง. การสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะอาด

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : : ค. การถูกยุงลายกัด

กระบวนการอ่าน: การค้นหาข้อมูลโดยตรงจากข้อความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ป. 4/3: อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 2 แบบเลือกตอบเชิงซ้อน

จากบทความ เรื่อง โรคไข้เลือดออกเดงกี ข้อความต่อไปนี้นี้เป็นจริง ข้อใดเป็นเท็จ

ที่	ข้อความ	เป็นจริง	เป็นเท็จ
1.	โรคไข้เลือดออกเดงกีติดต่อได้ทางอากาศ		
2.	ผู้ติดเชื้อสามารถแพร่เชื้อได้ในระยะไข่เยียบพลัน		
3.	ยุงลายทุกตัวสามารถแพร่เชื้อโรคไข้เลือดออกเดงกีได้		
4.	โรคไข้เลือดออกเดงกีพบมากในประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่น		
5.	ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเดงกีทุกคนจะมีอาการแสดงออกอย่างชัดเจน		

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ :

ที่	ข้อความ	เป็นจริง	เป็นเท็จ
1.	โรคไข้เลือดออกเดงกีติดต่อได้ทางอากาศ		✓
2.	ผู้ติดเชื้อสามารถแพร่เชื้อได้ในระยะไข่เยียบพลัน	✓	
3.	ยุงลายทุกตัวสามารถแพร่เชื้อโรคไข้เลือดออกเดงกีได้		✓
4.	โรคไข้เลือดออกเดงกีพบมากในประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่น	✓	
5.	ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกเดงกีทุกคนจะมีอาการแสดงออกอย่างชัดเจน		✓

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: แบบเลือกตอบเชิงซ้อน

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ป. 4/3: อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน
ป. 4/4: แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 3: แบบเติมคำตอบแบบปิด

คำถาม: ยุงชนิดใดเป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออก?

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ : ยุงลายบ้าน (Aedes aegypti) และยุงลายสวน (Aedes albopictus)

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบแบบปิด

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ป. 4/3: อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน

คำถามที่ 4: แบบเติมคำตอบแบบเปิด

คำถาม: โรคไข้เลือดออกมักพบในประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่นเพราะเหตุใด

เฉลย/แนวคำตอบ :

- ประเทศในเขตร้อนมีความชื้นและอุณหภูมิสูงมีฝนตกชุกเหมาะต่อการแพร่พันธุ์ของยุงลาย
- ประเทศในเขตร้อนมีสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการแพร่พันธุ์ของยุงลาย
- ประเทศในเขตร้อนมีแหล่งน้ำขังจำนวนมากเพราะฝนตกบ่อยจนเป็นที่วางไข่ของยุงลาย

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบแบบเปิด

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ป. 4/3: อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน

ป. 4/5: คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านโดยระบุเหตุผลประกอบ

คำถามที่ 5 แบบเติมคำตอบแบบอิสระ

คำถาม : หากนักเรียนเป็นผู้นำชุมชนที่กำลังประสบปัญหาไข้เลือดออกระบาดอย่างหนัก นักเรียนมีวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไร

เฉลย/แนวคำตอบ คำตอบที่ :

- ขอความร่วมมือชาวบ้านกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เช่น ทำความสะอาดบ้านเรือน สถานที่สาธารณะ กำจัดขยะ เศษภาชนะที่กักเก็บน้ำ
- จัดตั้งคณะทำงานอาสาสมัครในชุมชนเพื่อคอยดูแลแต่ละพื้นที่ในชุมชน ให้ทำหน้าที่สำรวจและกำจัดแหล่งน้ำขัง เช่น ถังน้ำ จานรองกระถางต้นไม้ หรือยางรถยนต์เก่าที่ไม่ได้ใช้งาน เป็นต้น
- แนะนำแนวทางการป้องกันการถูกยุงกัด เช่น นอนในมุ้ง ใช้อาโลยุง หรือสวมใส่เสื้อผ้ามิดชิด
- ออกจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก
- ประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต./เทศบาล/สาธารณสุข เพื่อขอความช่วยเหลือในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง หรือการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น ทรายกำจัดลูกน้ำ หรือสารเคมีพ่นหมอกควัน หรือการจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เพื่อให้ความรู้และดูแลผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก
- ส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนในพื้นที่เพื่อสอดแทรกความรู้เรื่องไข้เลือดออกในบทเรียน หรือจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วม เช่น การแข่งขันวาดภาพเกี่ยวกับการป้องกันไข้เลือดออก
- ดูแลผู้ป่วยเข้าถึงการรักษาโดยให้ความสำคัญกับการส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลโดยเร็ว พร้อมทั้งช่วยติดตามอาการและดูแลสุขภาพจิตของผู้ป่วยและครอบครัวและเฝ้าระวังการแพร่ระบาดเพิ่มเติมเก็บข้อมูลผู้ป่วยในชุมชน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการแพร่ระบาดและวางแผนการป้องกันต่อไปในอนาคต

กระบวนการอ่าน: การบูรณาการและตีความ

สถานการณ์: บริบทการอ่านเพื่อการศึกษา

แหล่งที่มา: เนื้อเรื่องเดียว

รูปแบบของเนื้อเรื่อง: แบบต่อเนื่อง

ประเภทของเนื้อเรื่อง: บอกเล่าอธิบายเหตุผล

ลักษณะข้อสอบ: เติมคำตอบแบบอิสระ

ความสอดคล้องตัวชี้วัด: ท 1.1, ป. 4/3: อ่านเรื่องสั้น ๆ ตามเวลาที่กำหนดและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน

ป.4/6: สรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน